

LIBERTATEA RELIGIOASĂ ȘI INTEGRITATEA DE CONȘTIINȚĂ DIN PERSPECTIVA MIȘCĂRII PURITAN PIETISTE

Drd. Sabin BORUGĂ

Universitatea București

sabinboruga@gmail.com

Abstract: Religious Freedom and Integrity of Conscience from the Perspective of the Puritan Pietist Movement

The freedom of conscience is one of the basic values in open societies, where freedom of speech is a value. Without freedom we cannot be a society where an individual can flourish. There are many elements who help the movement of the puritans to expand, but we are going to present the core elements who helped to establish the freedom and integrity of conscience of the puritan movement. This movement understands the importance of the Word of God in the life of the society and helped with the translation of the Bible and application in their settings. The subject of conscience started to be recognized as a concept in the XVII century and for the puritans for the conscience to be valid, it had to be based on the Word of God. Accordingly, the modern idea that each individual has his or her own private conscience in which no government or authority has the right to change it. That's why freedom of conscience is a core value in our society and goes hand in hand with freedom of speech and our actions. The conscience of human beings always is created and never be free from God's standards which we can find it in the Scripture.

Keywords: *human rights, morality, freedom of conscience, freedom of religion, puritan movement*

Introducere

Libertatea religioasă¹ și integritatea de conștiință² au devenit obiect de studiu de o importanță majoră pentru dezvoltarea pozitivă a societății. Ori de câte ori nu este respectată această libertatea și integritate de conștiință va ridica o mulțime de obstacole atât în dezvoltarea, cât și manifestarea societății actuale. În cercetarea de față este prezentat modul în care, sub pretextul libertății religioase și al integrității de conștiință, mișcarea puritan pietistă s-a remarcat ca o mișcare de trezire spirituală.

Scurt istoric

Mișcarea puritană este cunoscută în istoria bisericii ca și mișcarea de trezire spirituală din secolul XVII-lea, libertatea religioasă și integritatea de conștiință au reprezentat elemente fundamentale în fiecare aspect al vieții. Mișcarea puritană a avut foarte buni predicatori ca și Richard Baxter, John Bunyan și John Rogers dar și câțiva păstori care au ajutat foarte mult această mișcare de trezire. Dacă am dori să explicăm în câteva rânduri mișcarea puritană, a constat în faptul că a existat o mână de pastori sau predicatori care au crezut cu toată ființa, în baza libertății religioase și a integrității de conștiință, în respectarea demnității umane, în predicarea și aplicarea întregului plan al Cuvântului lui Dumnezeu și au lucrat pentru împlinirea acestei lucrări. Aici, explică Dobrin, se află secretul demnității umane. O manifestare autonomă în baza moralității justificate de statutul de om creat pentru a funcționa în cadrul unui tipar în care îi sunt asigurate toate condițiile necesare exprimării și emancipării personale.³ Toată această perspectivă intră în tangență cu libertatea religioasă și integritatea de conștiință adânc înrădăcinate în concepția puritanilor.

1 Ioan-Gheorghe ROTARU, „Libertatea religioasă – temelie a demnității umane”, în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură „Viață și Sănătate”, București, 2013, p. 210-215; Idem, „Religious liberty – a natural human right”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2015, p. 595-608.

2 Idem, „Key aspects of the Freedom of Conscience”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Dragoș Mușat (eds.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2016, p. 30-37.

3 Emanuel DOBRIN, „Demnitatea umană, condiție a existenței umane sau construct social”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, vol. 7, nr. 2, p. 157-171, Editions IARSIC, Les Arcs, 2019, p. 166.

Biblia este dovada autentică, puternică și de necombătut că Dumnezeu în suveranitatea Sa, de-a lungul istoriei omului pe pământ, a păstrat sfinți în toate veacurile, ce I s-au închinat în duh și în adevăr. În vremea când lucra prorocul Ilie, o vreme de idolatrie în viața poporului Israel, acesta se plânge înaintea lui Dumnezeu, apreciind că el a rămas singurul om credincios în țara lui Israel. La aceasta, Dumnezeu îi răspunde: „Dar voi lăsa în Israel șapte mii de bărbați, și anume pe toți cei ce nu și-au plecat genunchii înaintea lui Baal, și a căror gură nu l-au sărutat” (1 Împărați 19:18). Pe tot parcursul Cărții Sfinte sunt exemple de oameni credincioși, cât și necredincioși, care L-au iubit și care nu L-au iubit pe Dumnezeu. Această realitate s-a perpetuat și în creștinism. creștini din secolul al XVI-lea și al XVII-lea, numiți „puritani”, care au căutat să recupereze și să trăiască ei înșiși spiritualitatea creștină autentică, așa cum a fost lăsată de Isus și de apostolii Lui. În general este acceptat faptul că termenul „puritan” a fost asociat unei grupări de creștini protestanți anglicani începând cu partea a doua a secolului al XVI-lea.

Enroll Hulse, în cartea sa, „Cine sunt puritanii” menționează că „în timpul domniei reginei Elisabeta I (1558-1603) puritanii s-au constituit ca frăție separată, care proclamau cu pasiune și dăruire principiile evanghelice ale creștinismului: credințioșia față de Scripturi, predicarea expositivă, sfințirea personală, grija pastorală și evlavie practică în toate aspectele vieții.”⁴ Termenul „puritan”, așadar, a fost atribuit celor evlavioși și cu teamă de Dumnezeu, căutători ai purității. Aceștia erau cunoscuți că nu practicau religia nominală a Bisericii Anglicane, motiv pentru care o vreme li s-a spus „evlavioșii”, iar mai târziu „puritanii”.⁵ În anul 1641, Henry Parker și-a manifestat indignarea că „papistașii, episcopii, oamenii de nimic, poeții de mahala, bufonii și alții nedoriți de societate se delectează bătându-și joc de creștini, numindu-i puritani”.⁶ În experiența lor au avut parte de ceea ce spune apostolul Pavel în: „De altfel, toți cei ce voiesc să trăiască cu evlavie în Hristos Isus vor fi prigonii” (2 Timotei 3:12).

Puritanii erau oameni instruiți, bine educați, care iubeau cărțile bune, Biblia fiind pe primul loc. Au susținut traducerea Bibliei în limba engleză, ușor de citit și de înțeles de către popor. Credința lor în Cartea

4 Enroll HULSE, *Cine sunt puritanii? Și care este doctrina lor?*, Editura Făclia, Oradea, 2003, p. 30.

5 *Ibidem*, p.31.

6 HULSE, *Cine sunt puritanii?*, p.45.

Sfântă a fost puternică și au socotit-o demnă de încredere pentru toate aspectele de viață. Sfânta Scriptură nu doar că era cartea de căpătâi, ci, așa cum este scris, Cuvântul viu al lui Dumnezeu, singur în măsură să schimbe viața și destinul unei persoane pentru veșnicie. Puritanii, ca buni cunoscători ai Bibliei și, de aceea, buni teologi, au lăsat posterității principiile interpretării biblice, valabile și astăzi. Astfel, ei accentuau sensul imediat observabil al textului, și așa cum spune Leland Ryken „nu o alegorizare arbitrară, încredere în iluminarea pe care Duhul Sfânt o dă fiecărui căutător autentic al adevărului Scripturii, atenție acordată contextului în care se află pasajul de interpretat, încredere în unitatea Bibliei, distincția între Lege și Evanghelie ca teme biblice dominante, o sensibilitate pentru dimensiunea literară a Bibliei.”⁷ Leland Ryken menționează că „puritanismul nu a fost numai o mișcare de reformă bisericească, de înnoire a slujirii pastorale și de reînsuflețire spirituală, ci și o concepție asupra lumii, o filozofie creștină desăvârșită într-o formulare erudită, un medievalism amendat și actualizat în termeni protestanți, iar în termeni spirituali, un monahism dincoace de zidurile sihăstriei și departe de jurămintele călugărești.”⁸

Mișcarea a apărut în timpul Reformei protestante din Anglia. Nu se poate spune cu exactitate o dată sau un eveniment major care să fi marcat începutul. Într-o formă organizată, mișcarea bazele acestei mișcări au fost puse în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Între înaintașii intelectuali și spirituali s-au aflat William Tyndale, traducătorul Bibliei, Hugh Latimer, celebrul evanghelist și Thomas Becon. O parte dintre liderii mișcării puritane s-au refugiat pe continent din cauza prigoanei din timpul reginei catolice Maria (1552-1558).⁹

Convertirea ca expresie a libertății personale

Puritanii trăiau cu convingerea că, fără convertire, existența oricărui om este zadarnică. Însă convertirea nu era o presiune exercitată de biserică asupra oamenilor, ci vinea în libertății personale de decizie. Dumnezeu l-a creat pe om, să trăiască pentru gloria harului Numelui Său și nu să fie

7 Leland RYKEN, *Sfinți în lume. Puritanii în adevărata lor lumină*, Editura Reformașio, Oradea, 2004, p. 147.

8 *Ibidem*, p. 6.

9 *Ibidem*, p. 7.

o povară nefolositoare pe pământ. Pentru că fiecare om are rațiune, trebuie să se gândească cum și-a început existența și de ce există. Joseph Alleine în cartea sa „Oare sunt un creștin adevărat?” menționează următoarele:

Meditează la calitățile nobile ale sufletului tău născut în cer. Cu ce scop ți-a oferit Dumnezeu aceste virtuți? Oare nu ai avut nici o altă menire decât să-ți faci plăcere și să-ți satisfaci simțurile? A trimis oare Dumnezeu oameni în lume ca să fie doar ca rândunelele, să-și adune câteva bețe și țărână, să-și construiască cuiburile, să-și crească puișorii și apoi să plece?...Ești o făptură atât de minunată și nu reflectezi tu în sinea ta, spunându-ți: Cu siguranță că aceasta are un scop nobil și însemnat?¹⁰

În conformitate cu integritatea de conștiință manifestată, doctrina puritanilor arată scopul existenței omului pe pământ. Mai precis, o viață trăită fără Dumnezeu este o viață trăită în zadar. Joseph Alleine scria: „Ar fi fost mai bine să nu exiști, decât să nu trăiești pentru El. Vrei să-ți îndeplinești scopul? Trebuie să te pocăiești și să te convertești; fără aceasta, nu ești de nici un folos; ba ești de un folos rău”.¹¹ Orice om care nu este convertit nu are nici calificarea de a face vreo lucrare pentru Dumnezeu. El este lipsit de putere, pasiune și îndemânare, pentru că este mort în păcat (Efeseni 2:5), nu are înclinație și nici dorința să cunoască căile lui Dumnezeu (Iov 21:14), nu are capacitatea să pătrundă măreția lui Dumnezeu. Omul neconvertit trăiește pentru un scop rău, având sufletul ca un mormânt plin de oasele morților și de orice fel de necurăție (Matei 23:27).¹² Atât timp cât omul trăiește în păcat, mădularele lui sunt folosite ca unelte ale necurăției, și aceasta spre pierzarea veșnică a sufletului lui. Toată creația lui Dumnezeu mărturisește despre El și îl laudă: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, și întinderea lor vestește lucrarea mâinilor Lui...” (Psalmii 19:1-4), în timp ce omul păcătos, deși este încununarea creației Lui, nu-I aduce închinarea cuvenită. „Din pricina aceasta «toată firea suspină» (Romani 8:22) de abuzul oamenilor lipsiți de sfințenie, care pervertesc toate lucrurile ca să-și împlinească poftele, ceea ce este total opus menirii existenței lor”.¹³

10 Joseph ALLEIN, *Oare sunt un creștin adevărat?*, Editura Perla Suferinței, Suceava, 2011, p. 62.

11 *Ibidem*, p. 63.

12 RYKEN, *Sfinți în lume*, p. 64.

13 *Ibidem*, p. 66.

Rolul conștiinței

Încă din timpul lui Luther, aproape toți liderii Reformei au subliniat faptul că, conștiința omului trebuie să se raporteze la Cuvântul lui Dumnezeu. Cuvântul lui Dumnezeu ne este dat ca să ne instruiască conștiința, iar conștiința ne este dată ca să putem trăi în supunere și ascultare față de Cuvântul lui Dumnezeu. Puritanii, având această înțelegere, au dezvoltat-o mai mult decât reformatorii. Cele mai importante sarcini ale predicatorilor puritani au fost să trezească și să ghideze conștiința umană. Conștiința a fost o extraordinară și inevitabilă realitate pentru puritani. Conform puritanilor, conștiința este „un aspect universal al naturii umane prin care Dumnezeu și-a stabilit autoritatea Sa în sufletul omului, pentru ca omul să se judece pe el însuși rațional”.¹⁴

Scriptura, experiența și „lumina naturii”, atestă că fiecare om are o conștiință. Autorul Nathanael Vincent a spus următoarele:

Acest lucru numit conștiință există în fiecare dintre noi, nu există om fără conștiință. Poți considera la fel de bine un om fără înțelegere ca un om fără conștiință și un om fără puterea de a ști orice, ca pe un om lipsit de puterea de a reflecta asupra lui însuși. Atunci când conștiința este trează, se va ocupa în mod cert cu lucrările importante. Nu putem scăpa de conștiință, cum nu putem fugi de noi înșine.¹⁵

Pentru puritanii, conștiința funcționează spiritual, ea folosindu-se de vină pentru a ajuta să se înțeleagă când ceva este greșit sau trebuie corectat. În cazul în care omul trăiește o viață superficială și nu ia seama, avertizările conștiinței pot duce la împietrirea ei, ceea ce înseamnă moarte spirituală. Sibbes a comparat autoritatea conștiinței cu autoritatea unei instanțe, o instanță divină a sufletului omului, deoarece „conștiința are rol de acuzator și judecător al sufletului”.¹⁶

Conștiința este ambasador sau adjunct al lui Dumnezeu. Ea trebuie să-i reamintească omului în mod constant datoriile pe care le are ca ființă creată după chipul lui Dumnezeu. David Clarkson (1622-1686)

14 Joel R. BEEKE, Mark JONES, *A Puritan Theology. Doctrine for Life*, Reformation Heritage Books, Grand Rapids, Michigan, 2012, p. 860.

15 Nathanael VINCENT, *A Heaven or Hell upon Earth*, EEBO Editions, London, 1676, 2010, p. 18-21.

16 Richard SIBBES, *The Works of Richard Sibbes*. (3 vol), vol. 3, J. Chalmers, Aberdeen, 1809, p. 208.

a scris: „Conștiința este adjunctul lui Dumnezeu și trebuie să-și exercite această putere conform ordinelor Dumnezeului Suveran”.¹⁷ Conștiința totdeauna vorbește din partea lui Dumnezeu. John Trapp (1601-1669) numește conștiința în viziunea lui Dumnezeu ca fiind un „preot învățat sau capelan”.¹⁸ Puritanii spuneau că conștiința ne conduce întreaga viață. Când conștiința lucrează corect, ea ne controlează mintea. Richard Bernard (1568-1641) a scris: „Conștiința îmbină înțelegerea noastră cu gândurile, memoria, voința și sentimentele noastre”.¹⁹

Ca oameni ai reformei, puritanii erau convinși că, conștiința omului a fost afectată în urma căderii lui în păcat. Daniel Webber scria că: „Puritanii au înțeles și au recunoscut pervertirea conștiinței omului prin păcat. Așa că, în teologia lor, puritanii numesc păcatul ca fiind o răzvrățire morală înaintea lui Dumnezeu. Ei obișnuiau să predice despre păcatele din omitere și comitere, prin gânduri, cuvinte și fapte. Păcatul nu este doar o alegere, ci reprezintă o stare de depravare moștenită de la căderea lui Adam în păcat, în grădina Edenului, o depravare care ne face nedemni în fața lui Dumnezeu, a sfințeniei lui și a cerului”.²⁰

Puritanii au văzut conștiința ca fiind profund afectată în urma căderii omului în păcat și fărădelegi. De asemenea, ei au scris, au predicat și au învățat despre conștiința vinovată, a omului aflat în rebeliune față de Dumnezeu. O conștiință vinovată este ca „iadul pe pământ” pentru oameni. Se referă la un iad veșnic, unde conștiința vinovată nu va dispărea niciodată.²¹ Mai rău decât o conștiință care îngrozește sufletul, este conștiința care oferă liniște unui suflet care se află sub condamnare. Puritanii învățau că, din cauza căderii în păcat, omul este lipsit de echilibru și predispus să se înșele singur. Păcătoșii trăiesc având o conștiință întinată, chiar dacă consideră că sunt în pace cu Dumnezeu, astfel amăgindu-se singuri, viața lor dovedind că nu au nimic a face cu Dumnezeu. Chiar și credincioșii, din neveghere, pot să trăiască cu o conștiință care nu este în

17 David CLARKSON, *The Lord Rules over All. The Works of David Clarkson*, vol. 3, 1864. Banner of Truth Trust, Edinburgh: 1988, p. 475.

18 John BLANHARD, *The Complete Gathered Gold*, Evangelical Press, London, 2006, p. 106.

19 Richard BERNARD, *Christian See to Thy Conscience*, Felix Kyngston, London, 1631, p. 57.

20 CLARKSON, *The Lord*, p. 475.

21 Liviu GROSU, *Lucrare de licență Facultatea de Teologie Baptistă – Spiritualitatea Puritană*, București, 2016, p.16.

armonie cu voia lui Dumnezeu. De aceea este necesară o cercetare permanentă și profundă pentru a veni înaintea lui Dumnezeu, mărturisind orice încălcare morală.

Puritanii au insistat asupra faptului că o conștiință trebuie să fie instruită prin auto-examinare, potrivit Scripturii și legii morale. Ei spun că auto-examinarea este o disciplină necesară. Auto-examinarea presupune ca omul să-și pună întrebări pentru a vedea dacă într-adevăr umblă în ascultare față de Cuvântul lui Dumnezeu, să se cerceteze dacă a progresat în aplicarea legilor morale și dacă a împlinit cea mai mare poruncă, de a iubi pe Dumnezeu mai presus de toate și de a iubi aproapele ca pe sine însuși. Astfel, conștiința devine o reflexie a demnității umane, cu privire la care Dobrin face următoarele afirmații:

Teologia creștină are o perspectivă unică și absolută asupra conceptului demnității umane, considerând-o consecința firească a faptului că omul este creația lui Dumnezeu. Primele capitole ale Bibliei evidențiază calitatea omului de ființă creată, prezentând bărbatul și femeia ca ființe perfecte, așezate de Creator într-o lume creată. Chiar dacă a experimentat căderea, omul rămâne creația lui Dumnezeu, cu perspectiva escatologică a unei mântuiri veșnice și, prin urmare, o ființă demnă.²²

Totodată credeau că auto-examinarea trebuie efectuată o dată pe săptămână, sâmbăta, pentru ca omul să se pregătească pentru serviciul divin. O astfel de examinare presupunea ca omul să se întrebe unde se află din punct de vedere spiritual, unde s-a situat în săptămâna care tocmai a trecut și ce anume necesită atenție deosebită în ceea ce privește pocăința și îndreptarea, precum și necesitatea de a face noi angajamente, planuri și hotărâri pentru o umblare mai aproape de Dumnezeu.²³ Provocarea pe care puritanii o prezintă este o auto-examinare pe care fiecare credincios trebuie să o facă înaintea lui Dumnezeu, care vede și știe toate lucrurile.

Scriptura ca fundament al integrității de conștiință

Predica puritană era profund biblică, se identifica cu Cuvântul lui Dumnezeu, producând un puternic impact asupra ascultătorilor. Slujitorul

22 DOBRIN, „Demnitatea umană”, p. 166.

23 Thomas WATSON, *Heaven Taken by Storm*, Joel R. BEEKE (ed.), Soli Deo Gloria, Morgan, 2000, p. 30.

evlavios, pasionat și fidel lui Hristos era considerat acela care era adânc înrădăcinat numai în Cuvântul lui Dumnezeu, din care își expunea predica. În gândirea puritană era ideea că predica puritană trebuie să fie îmbibată cu pasajul Scripturii, astfel că ascultătorii trăiau textul biblic. Joel Beeke scrie despre puritani:

erau oameni ai Cărții vii. Ei au iubit, au trăit și au respirat Scriptura, savurând puterea Duhului Sfânt care însoțea Cuvântul. Ei priveau cele 66 de cărți ale Scripturii ca și biblioteca Duhului Sfânt, care era în mod grațios considerată ca moștenirea lor. Ei vedeau Scriptura ca și cum Dumnezeu le vorbea lor, după cum un tată vorbește copiilor lui.²⁴

Thomas Watson observa spune „Cuvântul lui Dumnezeu era adevărul de necontestat în care se încredeau fără nici o rezervă, cuvânt care se identifică cu persoana lui Hristos”.²⁵ Puritanii credeau în cuvântul viu al Bibliei, autorizat și plin de putere prin Duhul Sfânt care înnoiește mintea, schimbă inima și transformă pe deplin viața. Puritanii au studiat cu sârguință, au ascultat cu plăcere și au predicat cu entuziasm, încurajând pe mulți alții să îi urmeze. Puritanul Richard Greenham a sugerat opt modalități de a citi Scriptura: cu sârguință, înțelepciune, pregătire, meditare, cercetare, credință, simț practic, și cu rugăciune. Thomas Watson a oferit numeroase sfaturi despre cum să ascuți Cuvântul lui Dumnezeu. Vino la Cuvânt cu un apetit sfânt și cu o inimă dispusă să învețe. Stai atent la Cuvânt, primește-l cu blândețe, și „mestecă-l” cu credință.

Sfânta Scriptură era privită ca un ghid sfânt, cu răspunsul cel mai bun în toate situațiile pe care le întâlneau în viață. Thomas Watson spune: „Trebuie să punem întotdeauna Cuvântul lui Dumnezeu înaintea noastră ca fiind standardul vieții noastre, și să nu credem nimic altceva decât ceea ce el ne învață, să nu iubim nimic altceva decât ceea ce el ne spune, să nu urâm nimic altceva decât ceea ce el ne interzice, să nu facem nimic altceva decât ceea ce el ne poruncește”.²⁶ Enoriașii erau atașați de predicator, îl ascultau și-l respectau. Când John Field a fost suspendat de autorități să nu mai predice, credincioșii au scris o petiție în favoarea lui, amintind de osteneala și credincioșia acestuia în biserică, de predicarea

24 BEEKE, *Puritanii*, p.10.

25 WATSON, *Heaven Taken by Storm*, p.31.

26 Thomas WATSON, *A Body of Divinity*, Edinburgh: Banner of Truth Trust, 2000, p. 16-18.

în sfințenie și instruirea copiilor în ascultarea de Dumnezeu, făcând totul într-o bună rânduială. „Una dintre numeroasele «proclamații» pe care le-a generat mișcarea protestantă afirmă că cele trei segmente ale îndatoririi uni pastor» erau să predice, să administreze sacramentele și să facă rugăciuni”.²⁷ Fiecare slujitor era văzut cu un rol dublu, întâi ca interpret al lui Dumnezeu pentru oameni prin mesajul transmis, și interpretul oamenilor către Dumnezeu prin mijlocire, aducând înaintea Lui dorințele lor, păcatele lor, și cerând milostivire și iertare.

Henry Smith menționează că toți predicatorii puritani cunoșteau foarte bine Biblia, memorau sute și chiar mii de versete. Pentru orice situație prezentată, erau capabili să citeze versete adecvate. „Familiarizarea îndelungă și personală cu Scriptura era elementul cheie al slujirii puritane”, scria Sinclair Ferguson. „Ei analizau bogățiile adevărului revelat «al Scripturii» la fel cum un specialist în pietre prețioase examinează fațetele multiple ale unui diamant”.²⁸ Scriptură erau folosite cu înțelepciune, având scopul să susțină învățătura predicată, având la bază o hermeneutică corectă. Nu putem să nu menționăm că predicatorii puritani, în majoritatea lor, erau buni cunoscători ai limbilor originale în care a fost scrisă Biblia și ai disciplinelor clasice. Și nu în ultimul rând, erau convinși de nevoia de a fi „născuți din nou, nu dintr-o sămânță care poate putrezi, ci dintr-una care nu poate putrezi, prin Cuvântul lui Dumnezeu, care este viu și care rămâne în veac” (1 Petru 1:23). Nașterea din nou era atribuită Duhului Sfânt prin Scriptură, astfel încât păcătoșii erau aduși la adevăr.

Predica puritană era doctrinară, pentru că teologia, ca disciplină, are aplicabilitate practică și era numită „știința de a trăi binecuvântat veșnic”. Ferguson scria despre aceasta:

În vremea lor, teologia sistematică era pentru pastor precum era pentru un medic cunoașterea anatomiei. Numai în lumina întregului ansamblu de învățături «trup al divinității» – cum le plăcea să o numească, putea un slujitor să pună un diagnostic, să prescrie un tratament, și în final să ofere vindecarea pentru boala spirituală din aceia care erau răniți de trupul de păcat și de moarte.²⁹

27 Henry SMITH, *Food for New-Born Babes in The Works of Henry Smith*, Edinburgh, 1866, p. 494.

28 John H. ARMSTRONG, *Evangelical Ministry: The Puritan Contribution, in The Compromised Church: The Present Evangelical Crisis*, Evangelical Press, 1998, p. 267.

29 RYKEN, *Sfinți în lume*, p. 26.

Predispoziția predicatorilor puritani era pentru doctrină și teologie, și totuși majoritatea au folosit predicarea expozitivă care arăta clar sensul textului citit. Predicarea tematică nu era agreată, pentru că te depărta de textul anunțat în scrierile sale William Ames menționa astfel:

Predicatorii abuzează de ascultători, uitând cu desăvârșire că la început au propus un anumit text ca punct de pornire al predicii, iar apoi spun multe lucruri despre acel text, sau pur și simplu spun lucruri care decurg din el, dar în cea mai mare parte nu extrag nimic din textul propriu-zis.³⁰

Analizând metodologia predicii Ryken Spune, având schema „introducere – doctrină – aplicație”, adesea detaliile explicau elementele de bază din text. Pe lângă interpretarea și găsirea Ryken menționează că doctrinelor din text, erau aduse exemple și mărturii din Scriptură, care să sprijinească fiecare doctrină. Scopul era să argumenteze că tot ce a fost spus din text are suportul Scripturii. Ryken prezintă pe scurt cum trebuia organizată predica puritană:

Predica puritană era planificată și organizată. Trebuia să fi fost lungă și detaliată, fără însă a bate câmpii. Se afla sub imperiul unei strategii făcute cu discernământ și avansa înspre un scop final. Scopul metodologiei predicării era de a asigura rămânerea substanței acesteia în Scriptură, înțelegerea rațională a adevărului și aplicarea doctrinei teologice în trăirea zilnică.³¹

Totodată Leland Ryken scoate în evidență măreția predicării și un secret al predicării puritan consta în aplicare, și anume:

Aplicația este sufletul predicării; și nu se cere mai puțin studiu, îndemânare, înțelepciune, autoritate și claritate pentru aplicarea unui aspect la conștiința ascultătorilor și pentru stăruința asupra lui acasă, decât se impune pentru dezlegarea unui adevăr profund.³²

Așa cum puritanii au ales ca în predicarea lor să fie tot mai multe versete biblice, la fel și predicatorii bapțiști au urmat acest exemplu de a predica cât mai textual. Predicarea trebuie să fie bazată pe Scriptură indiferent cât de mult se schimbă timpurile. Predicatorii trebuie să nu uite

30 Ames WILLIAM, *The Marrow of Theology*, Pilgrim Press, 1968, Boston, p. 254.

31 RYKEN, *Sfinți în lume*, p. 98.

32 *Ibidem*, p. 99.

că ceea ce schimba ființa umană este doar Cuvântul lui Dumnezeu care trebuie predicat la orice om. Așa cum puritanii se pregăteau și planificau mesajul, la fel și cei care vor predica astăzi, se cere îndemânare și o aplicare corectă a mesajului lui Dumnezeu.

Educația - o valoare de conștiință

Istoricii moderni ai educației recunosc marile realizări educaționale ale puritanilor. Pentru aceștia, educația reprezenta o valoare de conștiință, fără de care nu puteau concepe sensul vieții. Unul dintre acești istorici moderni citat de autorul Ryken spunea că, „în anumite privințe, Republica Engleză a fost perioada în care studiile universitare au atins un apogeu”.³³ Acest respect pentru educație caracteriza puritanismul englez. Numărul școlilor gimnaziale s-a dublat în Anglia în anii de ascendență a puritanilor. John Know a sfătuit cu îndrăzneală Adunarea Generală a Scoției cu o mare grijă pentru educare. Oliver Cromwell era direct responsabil pentru înființarea unui colegiu la Durham.

Obiectivul primordial era edificarea și creșterea în viața creștină. Regulamentul din Colegiul Emmanuel, cel mai puritan colegiu al Universității din Cambridge, stipula: „Mai presus de toate, sunt trei lucruri pe care dorim să le îndeplinească, să le învețe toți membrii din consiliul colegiului: închinarea adusă lui Dumnezeu, creșterea credinței și probitatea morală”.³⁴ Puritanii americani s-au pronunțat pentru același obiective educaționale. Scopul nemijlocit pentru care a fost fondat Colegiul Harvard a fost unul religios, așa cum spune în regulamentul colegiului: „Fiecare student să fie învățat și să i se imprime în mod serios faptul de a cântări că scopul fundamental al vieții și al studiilor lui este să îl cunoască pe Dumnezeu și pe Isus Cristos care este viață veșnică, Ioan 17:3, și pentru aceasta să îl așeze pe Cristos la temelie ca singurul fundament al oricărei cunoașteri și învățături sănătoase”.³⁵

Este important să observăm în trecere că autorii puritani care au abordat acest subiect adresau cea mai mare parte a remarcilor asupra scopului creștin al educației nu atât pedagogilor, cât părinților. În concepția puritană, educația creștină începe în căminul părintesc și este

33 *Ibidem*, p. 150.

34 *Ibidem*, p. 153.

35 RYKEN, *Sfinți în lume*, p. 152.

esențialmente responsabilitatea părinților. Școlile sunt doar extensii ale învățaturii și valorilor părintești, nu un substituent al acestora. Datorită educației religioase, puritanii au considerat natural ca studiul Biblie și al doctrinei creștine să ocupe locul central în programa analitică. De aceea Luther menționează: „Mai presus de toate, lectura de prima însemnătate pentru toată lumea, atât în universități cât și în școli, ar trebui să fie Sfânta Scriptură... Nu aș sfătui pe nimeni să își trimită copilul la școala în care Sfintele Scripturi nu sunt puse pe primul loc”.³⁶ Această poziție a fost subscrisă de puritani, de aceea regula colegiului Harvard era: „Fiecare să se deprindă cu citirea Bibliei de doua ori pe zi pentru a fi gat să dea socoteală de competența sa în această privință... după așteptările tutorelui... văzând că descoperirea Cuvântului dă lumină, pricepere omului simplu, Psalmii 119:130”.³⁷ Obiectivul puritanilor la clasă era să evalueze întreaga cunoaștere umană prin standardul adevărului biblic. Declarația clasică a obiectivului educație creștine este inclusă în celebrul tratat al lui Milton, *Of Education* (Despre educație), unde el scrie: „Sfârșitul învățaturii este, așadar, să dreagă ruinele primilor noștri părinți prin recuperarea cunoașterii drepte a lui Dumnezeu și mai presus de această cunoaștere să Îl iubim pe El, să Îl imităm, să fim ca El”.³⁸

Puritanii au prețuit foarte mult elementul creștin în educație dar scopul educație puritane era religios dar era prezentă și o preocupare pentru o educație largită care să cuprindă toate disciplinele stătea influența directă a reformatorilor de pe continent, în special Luther și Calvin. Teoria puritană despre educație era minunat unificată și integrată ca un întreg. Ea combina revelația specială a lui Dumnezeu și cea naturală, Biblia și cunoașterea omenească, credința și rațiunea. Programa școlară includea atât teologia cât și artele și științele, Biblia și scrierile clasice deopotrivă.³⁹ Obiectivele educație erau în mod similar comprehensive. Ele includeau atât evlavia, cât și cunoașterea, devenirea într-o asemănare cu Dumnezeu, cât și pregătirea pentru îndeplinirea tuturor sarcinilor zilnice în lume. Educația puritană urmărea instruirea persoanei în întregul ei. Această integrare a fost posibilă datorită viziunii puritane despre adevăr.

36 *Ibidem*, p. 154.

37 *Ibidem*.

38 *Ibidem*, p. 155.

39 *Ibidem*, p. 162.

Concluzii

Ordinea priorităților ocupa un loc central în viața și activitatea puritanilor. A evalua și a raporta în primul rând la Dumnezeu toate lucrurile era modul de viață al puritanilor. Convingerea lor era că omul poate fi împlinit pe deplin doar de Dumnezeu. Este o certitudine că doar prin răscumpărarea Domnului Isus Hristos avem speranța veșniciei, care ne dă adevărata mângâiere, bucurie și odihnă. Ceea ce au observat puritanii era că majoritatea oamenilor își stabilesc punctul de vedere în funcție de desfășurarea evenimentelor exterioare: dacă sunt zile bune, le numesc fericite; dacă sunt zile cu necazuri și lipsuri, spun că sunt nefaste. Pentru credincioșii lui Dumnezeu, avem cu siguranță o nădejde mai bună. Cu cât credinciosul caută mai mult fața lui Hristos, cu atât este mai bucuros și va spune că este fericit, iar cu cât cineva Îl cunoaște mai puțin și nu rămâne sub domnia Lui, cu atât mai mult va experimenta starea de nefericire. Desfătarea, zilnic în prezența lui Dumnezeu, făcea parte din căutările și răspunsurile puritane. Așadar, fiecare persoană ar trebui să își înalțe sufletul, să se alipească de Dumnezeu și să rămână în unire cu El.

Pentru puritani, viața centrată în Dumnezeu presupunea solemnitate și perseverență în căutarea vieții de sfințenie și curăție de inimă. Putem afirma că sfințenia trebuie să ne motiveze și să facă deosebire între ceea ce este valoros și ce nu are valoare. Puritanii sunt apreciați pentru că au fost preocupați de lucrurile spirituale importante, cum sunt: glorificarea lui Dumnezeu, asemănarea cu Hristos, iertarea de păcate, viața veșnică, părtășia cu Dumnezeu și o viață de sfințenie. Dacă tot vorbim despre societatea noastră care de multe ori este extrem de materialistă și seculară, care a influențat mult bisericile evanghelice, este absolut necesar să ne însușim toate aceste lucruri bune. Înțelegerea faptului că toate aspectele vieții îi aparțin lui Dumnezeu, ne poate conștientiza de lumea spirituală invizibilă și lumea fizică terestră, care ne influențează în bine sau în rău. De aceea, viața noastră spirituală și viața de cetățeni în această lume trebuie trăită numai prin credința în Domnul nostru Isus Hristos, pentru că El nu exclude nici un segment al vieții noastre de sub autoritatea și domnia Lui.

Puritanii credeau că trebuie să vorbească prin trăire și prin cuvinte deopotrivă. Adevărata fericire nu sta în a cunoaște ce este scris în Sfânta Scriptură, ci în împlinirea a ceea ce este scris. Cunoașterea intelectuală

este bună, dar nu suficientă, de aceea sfinții trebuie să aibă parte de o cunoaștere experimentală a lucrării harului. În problemele cu care se confruntau puritanii, dovedeau suficientă istețime ca să ajungă la rădăcină. Erau neîncredători în aparențele elaborate, dar aveau încredere în potențialul unei persoane. Grija fiecărui creștin trebuie să fie păstrarea unimii curate, pentru că inima este cea care sfințește ființa noastră.

Trăim într-o vreme de mari frământări și transformări în societate, dar și în biserică. Ca și puritanii, trebuie să fim încredințați că întreaga viață aparține lui Dumnezeu. Aceasta ne ajută să îmbinăm evlavia personală cu concepția creștină comprehensivă despre lume. Sfânta Scriptură a fost, este și rămâne pentru totdeauna baza credinței creștine care trebuie să se aplice în fiecare domeniu al vieții.

Bibliografie selectivă

- ✦ ALLEIN, Joseph, *Oare sunt un creștin adevărat?*, Editura Perla Suferinței, Suceava, 2011.
- ✦ ARMSTRONG, H. John, *Evangelical Ministry: The Puritan Contribution in The Compromised Church: The Present Evangelical Crisis*, Evangelical Press, Darlington, 1998.
- ✦ BEEKE, R. Joel, Jones MARK, *A Puritan Theology. Doctrine for Life*, Reformation Heritage Books, Grand Rapids, 2012.
- ✦ BEEKE, R. Joel., *Puritanii și abordarea biblică a evanghelizării*, Societatea Misionară Coresi, București, 2010.
- ✦ BERNARD, Richard, *Christian See to Thy Conscience*, Felix Kyngston, London, 1631.
- ✦ BLANCHARD, John, *The Complete Gathered Gold*, Evangelical Press, Darlington, 2006.
- ✦ CLARKSON, David, *The Lord Rules over All. The Works of David Clarkson*, vol. 3, 1864, Banner of Truth Trust, Edinburgh, 1988
- ✦ DOBRIN, Emanuel, „Demnitatea umană, condiție a existenței umane sau construct social”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, vol. 7, nr. 2, Editions IARSIC, Les Arcs, 2019, pp. 157-171.
- ✦ GROȘU, Liviu, *Lucrare de licență - Spiritualitatea Puritană*, Facultatea de Teologie Baptistă, Universitatea București, 2016.
- ✦ HULSE, Enroll, *Cine sunt puritanii? Și care este doctrina lor?*, Editura Făclia, Oradea, 2003.

- ✦ RYKEN, Leland, *Sfinți în lume. Puritanii în adevărata lor lumină*, Editura Reformația, Oradea, 2004.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viața și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Religious liberty – a natural human right", în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2015, pp.595-608.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Key aspects of the Freedom of Conscience", în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Dragoș Mușat (eds.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2016, pp.30-37.
- ✦ SIBBES, Richard, *The Works of Richard Sibbes*. (3 vol), vol 3, J. Chalmers, Aberdeen, 1809.
- ✦ SMITH, Henry, *Food for New-Born Babes. The Works of Henry Smith*, Thomas Smith, Edinburgh, 1866.
- ✦ VINCENT, Nathanael, *A Heaven or Hell upon Earth*, ProQuest London, 1676, EEBO Editions, London, 2010.
- ✦ WILLIAM, Ames, *The Marrow of Theology*, Pilgrim Press, Boston, 1968.
- ✦ WATSON, Thomas, *A Body of Divinity*, Banner of Truth Trust, Edinburgh, 2000.
- ✦ WATSON, Thomas, *Heaven Taken by Storm*, Joel R. BEEKE (Ed.), Soli Deo Gloria, Morgan, 2000.